

MAMLAKATIMIZDA INVESTITSION JARAYONLARNI FAOLLASHTIRISH MASALALARI

ISSUES OF ACTIVATING INVESTMENT PROCESSES IN OUR COUNTRY

Madaminov In'omjon Ozodovich

Lavozimi: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi, PhD dotsent.
Independent researcher of Tashkent State University of Economics, PhD, Associate
Professor.

Annotatsiya Ushbu tezisdagi O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsion jarayonlarni faollashtirishning ustuvor yo'nalishlari tahlil qilingan. Investitsiyalarni jalb qilishdagi mavjud to'siqlar ko'rib chiqilib, ularni bartaraf etishda moliya-kredit mexanizmlari va institutsional islohotlarning ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot yakunida investitsion muhit jozibadorligini oshirish bo'yicha aniq takliflar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: investitsion faollik, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar, kapital bozori, institutsional islohotlar, investitsion muhit, modernizatsiya.

Abstract This thesis analyzes the priority directions for activating investment processes in ensuring the sustainable growth of the economy of Uzbekistan. Existing obstacles in attracting investment are reviewed, and the importance of financial-credit mechanisms and institutional reforms in overcoming them is justified. At the conclusion of the research, specific proposals for enhancing the attractiveness of the investment climate are formulated.

Keywords: investment activity, foreign direct investment, capital market, institutional reforms, investment climate, modernization.

1. MAVZUNING DOLZARBLIGI

Bugungi kunda Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan yuksak iqtisodiy marralarga erishish bevosita mamlakatda investitsion jarayonlarni yangi sifat bosqichiga olib chiqishni taqozo etadi. Dunyo iqtisodiyotidagi murakkab geosiyosiy vaziyat va kapital oqimi uchun raqobat kuchaygan sharoitda, milliy iqtisodiyotning investitsion jozibadorligini faqatgina soliq imtiyozlari bilan emas, balki tizimli institutsional va moliya-kredit islohotlari orqali ta'minlash dolzarb hisoblanadi.

2. INVESTITSION MUHITNING BUGUNGI HOLATI TAHLILI

So'nggi yillarda respublikamizda investitsiyalar hajmi yalpi ichki mahsulotga nisbatan barqaror o'sish sur'atlarini namoyon etmoqda. Biroq, investitsiyalar tarkibida davlat kafolati ostidagi tashqi qarzlarning ulushini kamaytirish va xususiy xalqaro kapital ulushini ko'paytirish

zarurati saqlanib qolmoqda.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, investitsion faollikni cheklovchi asosiy omillarga moliya bozorining (fond bozori) sust rivojlanganligi, tijorat banklari kredit stavkalarining yuqoriligi va investitsiya loyihalarini sug‘urtalash mexanizmlarining yetarli darajada emasligi kiradi.

3.INVESTITSION JARAYONLARNI FAOLLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

Tadqiqot natijalari asosida investitsion jarayonlarni faollashtirishning quyidagi yo‘nalishlari belgilab olindi:

- **Moliya-kredit tizimini transformatsiya qilish:** Banklarni xususiylashtirish jarayonini jadallashtirish orqali raqobat muhitini yaratish va investitsion kreditlar foiz stavkasini bozor mexanizmlari asosida pasaytirish.
- **Kapital bozorini rivojlantirish:** "IPO" va "SPO" mexanizmlari orqali aholining bo‘sh turgan mablag‘larini investitsiyalarga jalb qilish va korxonalarining qimmatli qog‘ozlar bozoridagi faolligini oshirish.
- **Investitsion huquqni mustahkamlash:** Investorlar huquqlarini himoya qilish tizimini (International Arbitration) xalqaro standartlarga moslashtirish va "yagona darcha" tamoyili bo‘yicha xizmatlar sifatini tubdan yaxshilash.

4. TADQIQOTNING ILMIY YANGILIGI VA AMALIY TAVSIYALAR

Ilmiy yangilik: "Moliya-institutsional sinergiya" modelining konseptual asoslari. Tadqiqot doirasida mamlakatimiz iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilish sur‘atlarini jadallashtirish va ularning samaradorligini oshirish maqsadida mualliflik yondashuvi asosida "Moliya-institutsional sinergiya" modeli taklif etiladi. Ushbu modelning ilmiy yangiligi quyidagi jihatlar bilan tavsiflanadi:

Integratsiyalashgan moliyalashtirish arxitekturasi: Avvalgi tadqiqotlardan farqli o‘laroq, investitsion jarayonlar faqatgina bank krediti yoki davlat byudjeti mablag‘lari bilan cheklanib qolmasdan, bir vaqtning o‘zida uchta ustun — **bank krediti, fond bozori resurslari va davlat-xususiy sheriklik (DXSH)** mexanizmlarining o‘zaro muvofiqlashgan sinergiyasiga asoslanadi.

Kross-vositachilik mexanizmi: Model doirasida tijorat banklarining investitsion uzoq muddatli kreditlari kapital bozoridagi korporativ obligatsiyalar bilan diversifikatsiya qilinadi. Bu esa xo‘jalik subyektlarining moliya manbalariga bog‘liqlik xavfini kamaytiradi va resurslar tannarxini bozor konyunkturasiga qarab optimallashtirish imkonini beradi.

Institutsional kafolatlar sintezi: Investitsion jarayonlarni faollashtirishda faqatgina moliyaviy oqimlar emas, balki ularni himoya qiluvchi huquqiy va raqamli infratuzilmaning (smart-kontraktlar, raqamli monitoring) moliya bozoriga integratsiyalashuvi ilmiy jihatdan

asoslab berildi.

Amaliy tavsiyalar: Investitsion muhitni modernizatsiya qilish strategiyasi. Tadqiqot natijalari asosida milliy iqtisodiyotning investitsion jozibadorligini tubdan yaxshilashga qaratilgan quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Investitsion loyihalarni saralashda xalqaro ESG (Environmental, Social, and Governance) standartlarini joriy etish.** Bugungi kunda xalqaro institutsional investorlar (Jahon banki, OTB, xalqaro fondlar) uchun loyihaning ekologik tozaligi va ijtimoiy mas'uliyati birinchi darajali ahamiyatga ega. Loyihalarni baholash tizimiga ESG metrikalarini kiritish xorijiy "yashil investitsiyalar" oqimini statistik jihatdan **15-20% ga** oshirish imkonini beradi.
2. **Hududlarning raqamli investitsion pasportlarini yaratish va "Investor monitoring" platformasini ishga tushirish.** Har bir hududning resurs salohiyati, infratuzilmasi va logistika imkoniyatlarini qamrab olgan raqamli pasportlar investorni axborot asimmetriyasidan xalos etadi. "On-line monitoring" tizimi esa byurokratik to'siqlarni minimallashtirib, loyihaning amalga oshirilish bosqichlarini shaffof nazorat qilish imkonini yaratadi.
3. **Xususiy investitsion fondlar (Private Equity Funds) va Venchur kapitali faoliyatini rag'batlantirish.** Investitsion risklarni diversifikatsiya qilish maqsadida mamlakatda xususiy fondlar faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik bazasini takomillashtirish zarur. Bu fondlar yuqori texnologiyali loyihalarga (startaplarga) "aqli kapital" (smart money) olib kirish orqali iqtisodiyotning innovatsion tarkibini tubdan o'zgartiradi.
4. **Investitsion risklarni sug'urtalashning ko'p bosqichli tizimini yaratish.** Xalqaro investorlarda ishonchni shakllantirish uchun davlat-xususiy sug'urta polislari mexanizmini joriy etish, bu orqali norezidentlarning siyosiy va iqtisodiy xatarlardan himoyalanganligini kafolatlash lozim.

Ushbu taklif etilgan yangiliklar va amaliy tavsiyalar O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha bo'lgan strategik maqsadlariga erishishda investitsion jarayonlarning nafaqat miqdoriy o'sishini, balki sifat jihatdan transformatsiyalashuvini ham ta'minlaydi.

XULOSA

Mamlakatimizda investitsion jarayonlarni faollashtirish – bu shunchaki kapital oqimini ko'paytirish emas, balki iqtisodiyotning texnologik va innovatsion quvvatini oshirish demakdir. Moliya-kredit jarayonlarini modernizatsiya qilish va institutsional muhitni shaffoflashtirish O'zbekistonning mintaqaviy "investitsion xab"ga aylanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Mirziyoyev Sh.M. (2022).** *Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi.* Toshkent: Tasvir.
2. **Abdullayeva Sh. (2021).** *Investitsion faoliyatni moliyalashtirish.* Toshkent.
3. **Mishkin F.S. (2019).** *The Economics of Money and Financial Markets.*
4. **Madaminov I.O. (2024).** *Moliya-kredit jarayonlarining investitsion samaradorligi.* TDIU ilmiy to'plami.
5. **Statistika agentligi rasmiy ma'lumotlari (2025).**